

Таким чином, вбачається, що у кожному випадку прийняття ЄСПЛ рішення проти України, в якому констатовано порушення прав та (або) свобод, гарантованих КЗПЛ у зв'язку з вчиненням певних дії та (або) бездіяльності посадовими особами органів державної влади, органів досудового розслідування, прокуратури або суду, Міністерство юстиції України має оцінювати характер допущених порушень і лише тоді приймати рішення про можливість звернення до Генеральної прокуратури із заявою про вчинення кримінального правопорушення. Вбачається, що не кожне порушення, констатоване ЄСПЛ є підставою внесення відомостей до ЄРДР, що пов'язано з природою допущених порушень, класифікація яких не була врахована законодавцем під час розробки галузевого законодавства.

Смілевський М. Л.

заступник начальника Другого слідчого відділу
(відділ з розслідування злочинів, вчинених працівниками
правоохоронних органів та у сфері правосуддя)
Слідчого управління Територіального управління
Державного бюро розслідувань, розташованого у м. Львові,
кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІСТЬ ВНЕСЕННЯ ДЕЯКИХ ЗМІН ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Державне бюро розслідувань стало четвертим відомством, у повноваженнях якого — протидія корупції та розслідування злочинів, у яких підозрюються чиновники та високопосадовці, поряд з Національним антикорупційним бюро України (НАБУ), Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою (САП) та Національним агентством з питань запобігання корупції (НАЗК).

Водночас, для забезпечення належного функціонування Бюро потребує змін та доповнень ряд законодавчих актів, що сприятиме вдосконаленню його роботи та ефективності функціонування.

Зокрема для розширення повноважень оперативних підрозділів, що діятимуть в системі ДБР, реалізації їхніх прав з попередньої перевірки отриманої оперативної інформації, перевірки заяв, звернень, скарг, що надходять на адресу Бюро, в яких інформація потребує додаткового опрацювання, пошуку і фіксації фактичних даних про злочини, виявлення та розслідування яких віднесено до підслідності

ДБР, ст. 7 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» (Електронний ресурс : Закон України від 12.11.2015 року. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>, далі — Закон) необхідно доповнити абзацом щодо права знайомитися в державних органах, органах місцевого самоврядування із документами та іншими матеріальними носіями інформації, необхідними для попередження, виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності ДБР, у тому числі з такими, що містять інформацію з обмеженим доступом. Так само, слід закріпити право працівників за пред'явлення службового посвідчення входити безперешкодно до державних органів, органів місцевого самоврядування та зони митного контролю, а за письмовим розпорядженням директора ДБР — безперешкодно проходити до військових частин та установ, пунктів пропуску через державний кордон України.

Так само, необхідно внести зміни до підпункту 2 пункту 1 статті 7 Закону, у частині одержання інформації за письмовим запитом не лише в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України, що як наслідок унеможливує здійснення працівниками оперативних підрозділів пошукових заходів, спрямованих на виявлення, фіксацію, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності ДБР та надає змогу розпорядникам інформації визначити, у зв'язку з чим збирається така інформація, комплекс заходів, які проводяться чи плануються до проведення працівниками ДБР, що як наслідок створює передумови до знищення чи приховування матеріальних носіїв інформації, предметів, речей тощо.

Слід так само передбачити відповідальність за ненадання Державному бюро розслідувань на запит інформації, надання завідомо недостовірної інформації чи не в повному обсязі, порушення встановлених законом строків її надання, що прописати у підпункті 2 пункту 1 статті 7 Закону.

Також, у зв'язку з непоодинокими випадками відкритого чи прихованого супротиву працівникам слідчих підрозділів під час здійснення ними слідчих дій, намагань з боку окремих посадових осіб втручатись в їхню законну діяльність, необхідно передбачити відповідальність за неправомірні дії, що перешкоджають реалізації повноважень Державного бюро розслідувань. Так, необхідно доповнити підпункт 3 пункту 1 статті 7 Закону абзацом такого змісту: «законні вимоги уповноважених працівників Державного бюро розслідувань при виконанні ними службових обов'язків є обов'язковими для посадових (службових) осіб державних органів, міністерств, державних комітетів, інших відомств, підприємств, установ, організацій, військових частин. Непокора або опір законними вимогам уповноваже-

них працівників ДБР, неправомірне втручання в їх законну діяльність тягнуть за собою відповідальність, передбачену законом».

Також, необхідно конкретизувати п. 10 ч. 1 ст. 6 Закону в частині доступу до інформаційних систем державних органів, закріпивши обов'язок органів держави надавати відповідний доступ за листом керівника Бюро або його територіального підрозділу.

Також, зміни необхідні і у чинному Кримінальному процесуальному кодексі України (Електронний ресурс : Закон України від 13.04.2012 року. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>), зокрема у ч.4 статті 216 викласти пункт 1 у наступній редакції: «...особою, посада якої належить до категорії «А» або «Б», крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності Національного антикорупційного бюро України згідно з частиною п'ятою цієї статті». Слід наголосити, що, до посад державної служби категорії «Б» належать, зокрема, посади керівників структурних підрозділів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та інших державних органів, їх заступників, а також заступників голів місцевих державних адміністрацій. Також, із урахуванням положень статті 44 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» (Електронний ресурс: Закон України від 09.04.2009 року. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>), посади керівників структурних підрозділів як самостійних, так і у складі самостійних структурних підрозділів, їх заступників та керівників структурних підрозділів апаратів місцевих державних адміністрацій належать до категорії «Б». За наведених обставин, вказану категорію посадових осіб державної служби доцільно включити до суб'єктів кримінальних проваджень, підслідних органам Державного бюро розслідувань.

Положення статті 216 КПК України потребують узгодження із вимогами статті 5 Закону України «Про Державне бюро розслідувань», статті 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» (Електронний ресурс : Закон України від 23.12.1993 року. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>). В основу створення Державного бюро розслідувань покладений персональний (спеціальний, суб'єктний) вид підслідності, який визначається суб'єктом кримінального правопорушення, пов'язаного з особистістю підозрюваного (обвинуваченого), його службовим становищем, особливим правовим статусом у суспільстві, державі. Категорія військових злочинів, передбачених статтями 406, 407, 408, 409 КК України, не є складною та її розслідування, здебільшого, спрямоване лише на встановлення місцезнаходження особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Значна кількість злочинів цієї категорії створює лише технічне навантаження на слідчих

Державного бюро розслідувань. У зв'язку з цим, здійснення досудового розслідування у таких кримінальних провадженнях доцільно віднести до повноважень органів Національної поліції.

На нашу думку, слід також ініціювати зміни до ст. 216 КПК України у частині конкретизації підслідності Бюро, з урахуванням положень ст. 5 Закону України «Про Державне бюро розслідувань», ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів».

Внести доповнення до ст. 551 КПК України в частині додатку до запитів про міжнародну правову допомогу, передбачивши продовжений (більше, ніж 30-денний) або безстроковий строк дії ухвал, винесених судом на території України, про тимчасовий доступ до речей та документів, оскільки у процесі скерування зазначених запитів та одержанні їх іноземними державами строк дії ухвал суду як правило закінчується.

Серед інших змін до законодавства, на нашу думку є необхідним:

- ініціювати зміни до законодавства про банки та банківську діяльність в частині оперативності доступу до банківської таємниці, рахунків конкретних посадових осіб у ході розслідування кримінальних проваджень. Прописати у законодавчих актах обов'язок банківських установ надавати відповідні дані за ухвалами суду у десятиденний термін з часу їхнього надходження;

- ініціювати зміни до законодавства про зв'язок у частині невідкладного надання даних статистики з'єднань та інших операторами мобільного зв'язку, при надходженні до них ухвал суду про тимчасовий доступ. Прописати у законодавчих актах обов'язок операторів надавати такі дані у регіональних філіях у десятиденний термін з часу надходження відповідних ухвал суду.

Перелічені вище зміни до законодавства нададуть змогу розширити та впорядкувати компетенцію ДБР, якнайшвидше їх впровадження сприятиме ефективності діяльності Бюро на ниві розслідування кримінальних правопорушень.